

ارتباط بین وضعیت اجتماعی-اقتصادی با میزان حضور شرکت کنندگان در ایستگاه‌های تندرستی و همگانی استان کهگیلویه و بویراحمد

ایمان اسدالهی^{۱*}، جواد شهلایی باقری^۲، غلامرضا شعبانی بهار^۳

تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۰۵/۱۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۱۸

چکیده

هدف از پژوهش حاضر تعیین ارتباط وضعیت اجتماعی-اقتصادی با میزان حضور شرکت کنندگان در ایستگاه‌های تندرستی و همگانی استان کهگیلویه و بویراحمد است. این پژوهش از دسته تحقیقات کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها در زمره پژوهش‌های همبستگی مبتنی بر مدل معادلات ساختاری جای می‌گیرد که به صورت میدانی اجرا شده است. جامعه آماری را همه مردان و زنان شرکت کننده در ایستگاه‌های تندرستی استان کهگیلویه و بویراحمد تشکیل می‌دهد ($N \geq 10000$) که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس، تعداد ۳۷۴ نفر وارد مطالعه شده‌اند. برای گردآوری اطلاعات مربوط به انگیزه مشارکت ورزشی، از پرسش‌نامه گیل و همکاران (۱۹۸۳) و به منظور سنجش وضعیت اجتماعی-اقتصادی از پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده شده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها با روش‌های آماری توصیفی و استنباطی انجام شده است. در تحلیل داده‌ها نیز از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ و نرم‌افزار Amos نسخه ۲۴ استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد که وضعیت اجتماعی-اقتصادی و انگیزه مشارکت ورزشی شرکت کنندگان در سطح مطلوبی قرار دارد. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که ابعاد وضعیت اجتماعی، تحصیلات، وضعیت مسکن، میزان درآمد و طبقه اقتصادی به ترتیب بالاترین اولویت را دارند. همچنین نتایج نشان داد که میزان درآمد ($01/0 > P, \beta = 0/158$)، طبقه اقتصادی ($01/0 > P, \beta = 0/170$)، تحصیلات ($01/0 > P, \beta = 0/282$)، وضعیت مسکن ($01/0 > P, \beta = 0/166$) و وضعیت اجتماعی ($01/0 > P, \beta = 0/197$) بر انگیزه مشارکت در فعالیت تندرستی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارند. از نتایج پژوهش حاضر می‌توان در تکمیل مبانی نظری حوزه ورزش همگانی بهره برد.

واژه‌های کلیدی: انگیزه مشارکت ورزشی، استان کهگیلویه و بویراحمد، وضعیت اجتماعی، وضعیت اقتصادی، ورزش همگانی.

Email: Iman1991asadollahi@yahoo.com

۱. کارشناس ارشد مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.*

Email: Javadshahlaee@gmail.com

۲. دانشیار مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

Email: Shabani1345@gmail.com

۳. استاد مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

مقدمه

زندگی در دنیای امروز انسان را دچار فقر حرکتی کرده و او را از فعالیت‌های حرکتی بازداشته و این اتفاق ناگوار مشکلات جسمی، روانی و اجتماعی را برای او پدید آورده است. ورزش همگانی به‌عنوان ورزش ارزان‌قیمت و شادی‌آفرین و گروهی می‌تواند این مشکل امروزی را به نحو احسن حل نماید (پورنعمت، ۱۳۹۷). کمتر از یک‌سوم جوانان جهان برای بهره‌مندی از فواید سلامت حال و آینده، فعالیت جسمانی کافی دارند و فعالیت جسمانی به‌طور تأسفباری در تمام مراحل جوانی در حال نزول است و بی‌تحریکی در بعضی گروه‌های جامعه شایع‌تر است، از جمله در خانم‌ها، افراد مسن و در سطوح اقتصادی و اجتماعی پایین‌تر (رحیمی و همکاران، ۱۳۹۶). طبق توصیه‌های سازمان جهانی بهداشت^۱ و بخش بهداشت و خدمات انسانی آمریکا، حداقل یک ساعت فعالیت بدنی با شدت متوسط تا شدید، برای کودکان و جوانان توصیه شده است. برای بزرگسالان و افراد مسن انجام حداقل ۱۵۰ دقیقه فعالیت با شدت متوسط یا ۷۵ دقیقه فعالیت هوازی با شدت شدید یا ترکیب متعادل آن‌ها در هر هفته و فعالیت‌های تقویت عضلانی توصیه شده است (آصفی، ۱۳۹۲). در این زمینه، اطلاعات سازمان بهداشت جهانی نشان می‌دهد که ۶۰ تا ۸۵ درصد از بزرگسالان در کشورهای دیگر از عدم تحرک کافی رنج می‌برند. این سازمان در سال ۲۰۰۰ شیوع ۸۸ درصدی عدم تحرک در جمعیت بزرگسال در ایران را نیز گزارش کرد (رحیمی و همکاران، ۱۳۹۶). مطالعه‌ای در ایران، درصد افراد ۱۵ تا ۶۴ ساله شرکت‌کننده در فعالیت‌های ورزشی را در چهار سال متوالی، بدین ترتیب به ثبت رسانده است: ۱۳۸۵، ۳۰/۸۵ درصد؛ ۱۳۸۶، ۳۵/۲۱ درصد؛ ۱۳۸۷، ۳۸/۱۰ درصد و در سال ۱۳۸۸، ۳۸/۹۷ درصد (مجدآرا، ۱۳۹۲). همچنین بر اساس گزارش مرکز آمار ایران، میزان مشارکت مردم در سال ۹۴ از ۴۴/۲ درصد به ۵۱/۱ درصد تا پایان سال ۹۶ افزایش پیدا کرده است. این ارقام در مقایسه با سایر کشورها پایین است؛ به‌عنوان مثال، درصد مشارکت در ورزش همگانی در کشورهای فنلاند ۸۱٪، هلند ۷۷٪، آمریکا: زنان ۵۷٪ و مردان ۷۲٪، کانادا ۳۴٪، استرالیا ۵۲٪، هنگ‌کنگ ۴۵٪، سنگاپور ۳۸٪ است (آصفی و همکاران، ۱۳۹۷).

از عوامل بازدارنده شرکت افراد در فعالیت‌های جسمانی می‌توان به مواردی مانند کمبود وقت، ضعف انگیزه، حمایت و راهنمایی ناکافی، احساس بی‌لیاقتی، کمبود تسهیلات ایمن، محدودیت دسترسی به امکانات فعالیت جسمانی و چشم‌پوشی از فواید فعالیت جسمانی اشاره کرد (رحیمی و همکاران، ۱۳۹۶). چال اشتیری و همکاران (۱۳۹۴) مهم‌ترین موانع توسعه فعالیت ورزشی را به‌ترتیب موانع مدیریتی، زیرساختی و موانع مربوط به ورزشکار-مسابقات می‌دانند. همچنین در تحقیقی دیگر، موانع دارای اولویت را شامل نداشتن وقت کافی، نداشتن امکانات ورزشی در دسترس و مشکلات اقتصادی بیان کرده‌اند و موانع کم‌اهمیت‌تر را شامل نداشتن اعتقاد به ورزش و اثرات آن و مشکلات خانوادگی معرفی کرده‌اند (پارساجو و جوادی‌پور، ۱۳۹۴). علاوه بر این، می‌توان به مواردی مانند عوامل فرهنگی، اقتصادی، کمبود فضاهای ورزشی مناسب، ضعف در مدیریت و فرهنگ‌سازی، عدم ارائه برنامه‌های متنوع و جذاب، کمبود و نامناسب بودن وسایل ورزشی، حجم بالای سایر فعالیت‌های روزانه، کمبود مربیان و نیروهای انسانی متخصص، عدم اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی از مزایای ورزش همگانی و کم‌توجهی به زمان مناسب برگزاری ورزش همگانی اشاره کرد (تهذیبی، ۱۳۹۴؛ پوررنجبر و زیتونلی، ۱۳۹۴). در تحقیقی دیگر، به عوامل سازمانی و مدیریتی، محیطی، محدودیت زمانی، عدم حمایت اجتماعی، درون‌فردی و عوامل روان‌شناختی اشاره شده است (مهدی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۲).

در مقابل، می‌توان به برخی عوامل مؤثر و راهکارهای توسعه ورزش همگانی اشاره کرد. احسانی و همکاران (۱۳۹۳) در مدل نهایی خود به سه عامل کلی رفتاری (عوامل ساختاری، فردی و بین فردی)، مدیریتی (منابع انسانی، مالی، تجهیزات و...) و زمینه‌ای (عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و...) اشاره کرده‌اند. نتایج تحقیق آصفی (۱۳۹۱) نشان داد که هفت گروه در نهادینه کردن ورزش همگانی در ایران تأثیر دارند که عبارت‌اند از: خانواده، مدرسه، گروه‌های مرجع، دوستان و همسالان، رسانه‌های جمعی، دولت و نهادهای مذهبی. اسکندری و غفوری (۱۳۹۵) نقش شبکه‌های اجتماعی را بر توسعه ورزش همگانی

تأیید می‌کنند. یافته‌های پژوهشی دیگر نشان داد که همگانی شدن ورزش بر اساس چارچوب حمایت عوامل محیطی، مداخله مثبت عوامل مدیریتی، بسترسازی منابع و سرانجام از طریق عوامل رفتاری صورت می‌پذیرد (سوادی و همکاران، ۱۳۹۶). علاوه بر این، شیبانی (۱۳۹۰) پنج عامل فرهنگی، آموزشی، اقتصادی، مدیریتی و اجتماعی را از جمله عوامل مؤثر بر توسعه ورزش همگانی گزارش کرده است.

یکی از عواملی که باعث افزایش و استمرار مشارکت افراد جامعه در ورزش‌های همگانی و تفریحی می‌شود انگیزش آن افراد است. انگیزش به بیان ساده عبارت است از جهت و شدت تلاش فرد. روان‌شناسان ورزشی گونه‌های متعددی از انگیزش را با مفاهیم خاصی بررسی کرده‌اند، از جمله انگیزه پیشرفت، انگیزه رقابت، انگیزه درونی و انگیزه بیرونی؛ از این‌رو انگیزش یکی از مهم‌ترین مباحث حیطه روان‌شناسی ورزشی به شمار می‌آید. انگیزه مشارکت ورزشی نیز به تفاوت‌های فردی برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی می‌پردازد؛ زیرا بسته به تفاوت‌های فردی و رشته‌های مختلف ورزشی، نوع انگیزش افراد در دستیابی به اهداف (اهداف ورزشی) اهمیت خاصی دارد (فولادیان، ۱۳۸۸). بررسی دیدگاه‌ها و انگیزه‌های مشارکت ورزشی مردم، به اندازه‌ای توسعه و تنوع یافته است که گرین^۱ و همکاران (۲۰۰۵) تاکنون ۱۰۰ عامل انگیزشی را در این زمینه شناسایی کرده‌اند. بررسی نتایج تحقیقات مختلف در ایران نشان می‌دهد که افراد با انگیزه‌های متفاوتی مانند کسب نشاط، احساس لذت، پیشگیری از بیماری، شادابی، لاغر شدن و حفظ سلامتی در فعالیت‌های ورزشی شرکت می‌کنند (رضایی‌نژاد و همکاران، ۱۳۸۸). کلت^۲ و همکاران (۲۰۰۴) نیز به انگیزه حفظ سلامتی و آمادگی جسمانی در افراد بزرگسال استرالیا برای شرکت در ورزش اشاره کرده‌اند. همچنین میت و فلنز^۳ (۲۰۰۱) با بررسی انگیزه جوانان شرکت‌کننده در ورزش‌های تفریحی و رقابتی، نشان دادند که در هر دو گروه توسعه مهارت آمادگی جسمانی و رقابت در اولویت قرار دارد. اسمیت^۴ و همکاران (۱۹۹۸) نیز در پژوهش خود کسب سلامتی و حفظ ویژگی‌های ظاهری را دو انگیزه اصلی تمرین دانشجویان دختر معرفی کرده‌اند.

یکی از عوامل مؤثر بر انگیزه مشارکت ورزشی، وضعیت اجتماعی-اقتصادی فرد است (اسلامی و همکاران، ۱۳۹۲). جوامع انسانی از لحاظ اقتصادی و اجتماعی به طبقات مختلف تقسیم‌بندی می‌شوند. هر کسی برحسب حرفه و برخی معیارهای اقتصادی و تحصیلی، به یک طبقه اجتماعی و اقتصادی خاص تعلق دارد. طبقات اجتماعی-اقتصادی روی جنبه‌های مختلف زندگی از جمله انتخاب رشته ورزشی و نرخ فعالیت‌های ورزشی تأثیر دارد (رضوی و همکاران، ۱۳۸۹). برخی مطالعات حاکی از سطح فعالیت‌های بدنی و ورزشی است که تحت تأثیر وضعیت اجتماعی-اقتصادی قرار می‌گیرد. افرادی که در طبقات بالای اجتماعی-اقتصادی قرار دارند از سطوح فعالیت بالاتری نسبت به افراد سایر طبقات برخوردارند (دانکن^۵ و همکاران، ۲۰۰۲). فعالیت‌های زنان در ورزش نیز تابع فرایندهای اجتماعی مختلف است؛ برای مثال در طبقات بالای اجتماعی-اقتصادی، زنان از موقعیت اقتصادی بهتر و اوقات فراغت بیشتری برخوردارند و عمدتاً به ورزش‌هایی پرهزینه و مهیج از جمله اسب‌سواری، پاتیناژ، گلف و تنیس روی می‌آورند (رضوی و همکاران، ۱۳۸۹). ولی زنان طبقات پایین اجتماعی-اقتصادی از سطوح فعالیت کمتری برخوردارند؛ زیرا در طبقات پایین میزان تجارب ورزشی و بدنی آنان در طول زندگی و در خانواده کم است و اوقات فراغت را بیشتر صرف تماشای تلویزیون و مصاحبت با افراد خانواده می‌کنند. همچنین به‌واسطه مشغله کاری فراوان، فرصت پرداختن به فعالیت‌های ورزشی و تفریحی را ندارند. علاوه بر این، وضعیت نامطلوب امنیتی در محل زندگی نیز به مشکلات آنان می‌افزاید (بال^۶ و همکاران، ۲۰۰۶). همچنین نتایج تحقیقات نشان داده است افرادی که وضعیت اقتصادی-اجتماعی آنان پایین است، رفتار و نگرش مطلوبی نسبت به مسائل مربوط به سلامتی ندارند (نول^۷، ۲۰۰۴)؛ رفتار و نگرش این افراد در دوران بزرگسالی

۱. Green

۲. Kolt

۳. Maete & Feltz

۴. Smith

۵. Duncan

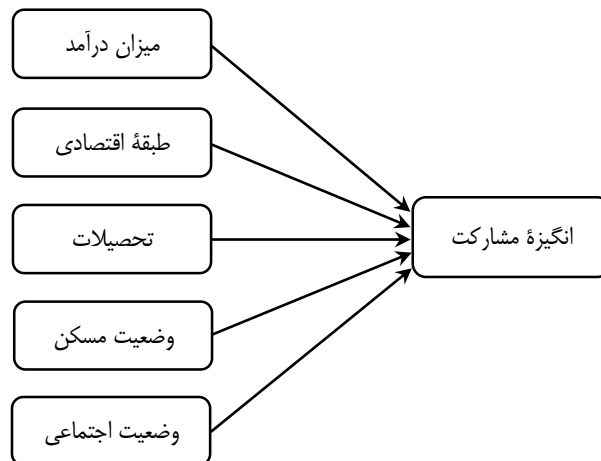
۶. Ball

۷. Neville

نسبت به این مسائل متأثر از وضعیت اقتصادی-اجتماعی دوران کودکی است (سادانو و بیکر^۱، ۲۰۰۶). علاوه بر این، مطالعات نشان می‌دهد افرادی که در طبقات بالای اجتماعی-اقتصادی قرار دارند به‌طور عموم از اطلاعات و دانش بیشتری برخوردارند و به همین دلیل، تصمیم‌هایی که برای سبک زندگی خود می‌گیرند بر اساس آگاهی و دانش درخصوص مسائل سلامتی و تندرستی است؛ اما افراد طبقات پایین اقتصادی و اجتماعی برای سلامتی و تندرستی اهمیت زیادی قائل نیستند (رضوی و همکاران، ۱۳۸۹).

همان‌طور که مشاهده شد، شناخت طبقات اجتماعی-اقتصادی جامعه و تعیین میزان مشارکت هریک از این طبقات در فعالیت‌های ورزشی، می‌تواند راهنمای مناسبی در بررسی راهکارهای جذب اقشار مختلف مردم در فعالیت‌های بدنی و ورزشی باشد. این‌گونه مطالعات به شناخت علل و عوامل شرکت و یا برعکس، عدم مشارکت مردم در فعالیت‌های ورزشی همگانی کمک شایانی می‌کند و در راستای تلاش برای جذب و نگهداری هرچه بهتر مردم در فعالیت‌های ورزشی است (رضوی و همکاران، ۱۳۸۹).

بر این اساس، هدف مطالعه حاضر بررسی ارتباط وضعیت اجتماعی-اقتصادی با میزان حضور شرکت‌کنندگان در ایستگاه‌های تندرستی و همگانی استان کهگیلویه و بویراحمد است. به‌منظور شناخت مطالعات پیشین این حوزه، به برخی تحقیقات هم‌سو اشاره می‌شود. رضوی و همکاران (۱۳۸۹) تحقیقی با عنوان «بررسی وضعیت اجتماعی-اقتصادی افراد شرکت‌کننده در فعالیت‌های ورزشی همگانی استان مازندران» انجام داده‌اند. نتایج پژوهش رابطه معنی‌داری بین میزان مشارکت در ورزش همگانی با وضعیت اجتماعی-اقتصادی، سطح تحصیلات، تراکم خانواده و وضعیت اقتصادی افراد شرکت‌کننده را نشان می‌دهد. رضوی و همکاران (۱۳۹۳) تحقیقی تحت عنوان «رابطه وضعیت اجتماعی-اقتصادی و فعالیت بدنی با کیفیت زندگی و کیفیت زندگی کاری افراد شرکت‌کننده در ورزش همگانی» انجام داده‌اند که نتایج نشان داده بین وضعیت اجتماعی-اقتصادی با میزان فعالیت رابطه معناداری وجود ندارد. حسینی و همکاران (۱۳۹۶) تحقیقی تحت عنوان «نقش وضعیت اجتماعی-اقتصادی بر میزان مشارکت سالمندان در ورزش همگانی» انجام داده‌اند که نتایج نشان داده از بین ابعاد اجتماعی-اقتصادی، تنها بین بُعد «وضعیت زندگی» با میزان مشارکت سالمندان ارتباط وجود دارد؛ اما ارتباطی بین متغیرهای وضعیت سلامتی، میزان تحصیلات، وضعیت اقتصادی، وضعیت مسکن و وضعیت اشتغال با وضعیت اجتماعی-اقتصادی یافته نشده است. اسلامی و همکاران (۱۳۹۲) مطالعه‌ای تحت عنوان «نقش وضع اجتماعی-اقتصادی در انگیزه مشارکت شهروندان به ورزش‌های همگانی-تفریحی» انجام داده‌اند. نتایج نشان می‌دهد که بین وضعیت اقتصادی-اجتماعی با انگیزه مشارکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و از بین مؤلفه‌های اقتصادی-اجتماعی، به‌ترتیب طبقه اقتصادی، میزان درآمد و تحصیلات والدین، قوی‌ترین انگیزه‌های مشارکت ورزشی در بین شهروندان شهر مشهد است. از تفاوت‌های تحقیقات یادشده با مطالعه حاضر، می‌توان به قلمرو مکانی و ابزار پژوهش اشاره کرد؛ چرا که مطالعات پیشین در بین شهروندان استان مازندران، شهروندان استان گیلان، سالمندان شهر اهواز و شهروندان شهر مشهد صورت گرفته است و ابزار پژوهش نیز پرسش‌نامه استاندارد بوده است. اما در تحقیق حاضر، جامعه هدف استان کهگیلویه و بویراحمد است که با توجه به شرایط اجتماعی-اقتصادی این استان، پرسش‌نامه محقق‌ساخته تنظیم شده است. تمام موارد یادشده گواهی بر جنبه‌های نوآوری تحقیق است؛ چرا که این مطالعه به شهروندان استان کهگیلویه و بویراحمد اختصاص یافته و ابزار تحقیق نیز محقق‌ساخته است. بنابراین، مطالعه حاضر می‌تواند به تکمیل خال‌های نظری این حوزه کمک شایانی کند. از لحاظ کاربردی نیز مسئولان ذی‌ربط می‌توانند با توجه به نتایج تحقیق، تدابیری برای توسعه ورزش در این استان بیندیشند. با توجه به مطالب ارائه‌شده، سؤال اصلی تحقیق این است که آیا بین وضعیت اجتماعی-اقتصادی با میزان حضور شرکت‌کنندگان در ایستگاه‌های تندرستی و همگانی استان کهگیلویه و بویراحمد ارتباط وجود دارد؟ چارچوب مفهومی انتخاب‌شده در این پژوهش بر اساس مطالعه نظری (کتابخانه‌ای و اسنادی) است.

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی تحقیق

هدف تحقیق حاضر بررسی ارتباط وضعیت اجتماعی-اقتصادی با میزان حضور شرکت‌کنندگان در ایستگاه‌های تندرستی و همگانی استان کهگیلویه و بویراحمد است. با توجه به هدف کلی، پژوهش حاضر از نظر نوع مطالعه و روابط بین متغیرها از دسته تحقیقات کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها در زمره پژوهش‌های همبستگی مبتنی بر مدل معادلات ساختاری جای می‌گیرد که به صورت میدانی اجرا شده است. جامعه آماری همه مردان و زنان شرکت‌کننده در ایستگاه‌های تندرستی استان کهگیلویه و بویراحمد را در بردارد ($N \geq 100000$) که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس، تعداد ۳۸۵ پرسش‌نامه توزیع شد. پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها، با حذف موارد ناقص و پرسش‌نامه‌های کاملاً تکمیل نشده، تعداد ۳۷۴ پرسش‌نامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در این تحقیق، با توجه به اهداف مورد نظر محقق و نوع تحقیق، پرسش‌نامه بهترین روش جمع‌آوری داده‌هاست. به منظور دستیابی به نتایج مورد نظر و انجام شایسته تحقیق از این روش‌ها استفاده شده است: (۱) مطالعات کتابخانه‌ای: برای تدوین مبانی، تعاریف و مفاهیم نظری از منابع کتابخانه‌ای استفاده شده که مهم‌ترین و مفیدترین منبع موتورهای جست‌وجو در اینترنت، بانک‌ها و منابع اطلاعاتی و کتابخانه‌های دانشگاه‌های کشور است. (۲) تحقیقات میدانی: در این تحقیق از پرسش‌نامه به منظور جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های استفاده شد. با مراجعه حضوری به ایستگاه‌های تندرستی استان کهگیلویه و بویراحمد، پرسش‌نامه‌های تحقیق در اختیار افراد قرار می‌گرفت و پس از تکمیل پرسش‌نامه‌ها جمع‌آوری می‌شدند. در این پژوهش از سه پرسش‌نامه به منظور جمع‌آوری اطلاعات استفاده شد: الف) پرسش‌نامه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی: در این پرسش‌نامه مجموعه‌ای از ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نظیر سن، جنسیت، وضعیت تأهل، میزان تحصیلات و وضعیت شغلی مورد سؤال قرار گرفت. ب) پرسش‌نامه تعدیل‌شده انگیزه مشارکت ورزشی گیل^۱ و همکاران (۲۰۰۳): این پرسش‌نامه چهارگویه‌ای دلایل افراد را از شرکت در فعالیت‌های بدنی و ورزشی برحسب مقیاس پنج‌ارزشی لیکرت (خیلی کم=۱ تا خیلی زیاد=۵) اندازه‌گیری می‌کند. ج) پرسش‌نامه وضعیت اجتماعی-اقتصادی: این پرسش‌نامه محقق ساخته دارای ۲۱ گویه بود که پنج بُعد میزان درآمد (۴ گویه)، طبقه اقتصادی (۳ گویه)، تحصیلات (۴ گویه)، وضعیت مسکن (۴ گویه) و وضعیت اجتماعی (۶ گویه) را شامل می‌شد و با توجه به مقیاس پنج‌ارزشی لیکرت (خیلی کم=۱ تا خیلی زیاد=۵) ارزش‌گذاری شده بود. روایی صوری و پرسش‌نامه‌ها از سوی استادان ذی‌ربط بررسی و مورد تأیید قرار گرفت. در این تحقیق به منظور محاسبه پایایی درونی سؤالات پرسش‌نامه‌ها از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که نتایج آن به شرح ذیل است.

جدول ۱: نتایج آزمون کرونباخ برای بررسی همسانی درونی سؤالات پرسشنامه

متغیر	تعداد سؤال	آلفای کرونباخ
میزان درآمد	۴	۰/۷۵۶
طبقه اقتصادی	۳	۰/۷۲۱
تحصیلات	۴	۰/۷۴۳
وضعیت مسکن	۴	۰/۷۳۶
وضعیت اجتماعی	۶	۰/۸۰۲
انگیزه مشارکت در فعالیت ورزشی	۴	۰/۷۱۱

نتایج حاصل از بررسی پایایی پرسشنامه‌های مورد استفاده نشان داد که ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده برای تمامی پرسشنامه‌ها در حد قابل قبولی است. به منظور تنظیم جدول، رسم نمودار، محاسبه مقادیر فراوانی، درصدها، میانگین و انحراف معیار از آمار توصیفی استفاده شد. برای بررسی پایایی ابزار تحقیق از ضرایب آلفای کرونباخ، برای بررسی وضعیت توزیع داده از آزمون کلموگروف اسمیرنوف، برای بررسی وضعیت متغیرهای پژوهش از t تک‌نمونه‌ای، برای اولویت‌بندی ابعاد اجتماعی-اقتصادی از آزمون فریدمن و برای بررسی ارتباط متغیرهای تحقیق از تحلیل مسیر استفاده شد. در این پژوهش از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ و AMOS نسخه ۲۴ استفاده شد. سطح معناداری در این پژوهش $\alpha = 0/05$ در نظر گرفته شده است.

یافته‌ها

در جدول (۲) مشخصات فردی نمونه‌های آماری از قبیل جنسیت، سن، میزان تحصیلات، وضعیت تأهل و وضعیت اشتغال نمایش داده شده است.

جدول ۲: نتایج مربوط به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان

درصد	فراوانی	ویژگی‌ها	
%۴۳/۹	۱۶۴	جنسیت	
		مرد	
%۵۶/۱	۲۱۰	زن	
%۲۰	۷۵	رده سنی	
		زیر ۲۰ سال	
		۲۰ تا ۳۰ سال	
		۳۰ تا ۴۰ سال	
%۲۱/۵	۸۰	بالای ۴۰ سال	
%۴۸/۷	۱۸۲	تحصیلات	
		دیپلم و زیر دیپلم	
		کارشناسی	
		کارشناسی‌ارشد	
%۴۱/۲	۱۵۴	دکتری	
%۹/۱	۳۴	وضعیت تأهل	
		مجرد	
%۱۹/۸	۷۴	متاهل	
%۲۹/۹	۱۱۲	وضعیت اشتغال	
		شاغل	
%۷۰/۱	۲۶۲	بیکار	

یافته‌های توصیفی نشان می‌دهد که ۴۳/۹ درصد از اعضای نمونه را مردان و ۵۶/۱ درصد را زنان تشکیل داده‌اند. از این افراد، ۲۰ درصد زیر ۲۰ سال، ۳۱/۸ درصد بین ۲۰-۳۰ سال، ۲۶/۷ درصد بین ۳۰-۴۰ سال و ۲۱/۵ درصد باقی‌مانده بالای ۴۰ سال دارند. همچنین ۴۸/۷ درصد دارای مدرک دیپلم و زیر دیپلم بودند، ۴۱/۲ درصد کارشناسی و ۹/۱ درصد مدرک کارشناسی‌ارشد، ۱/۱ درصد دارای مدرک دکتری‌اند. همچنین مشاهده شد که بیشترین تعداد افراد نمونه با ۸۰/۲ درصد متأهل و ۱۹/۸ درصد نیز مجردند. همچنین ۲۹/۹ درصد از افراد شاغل و به‌طور قابل توجهی ۷۰/۱ درصد از افراد نمونه بیکارند. برای بررسی طبیعی بودن توزیع متغیرهای تحقیق از آزمون کلموگروف اسمیرنوف (K-S) استفاده شده است.

جدول ۳: نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای طبیعی بودن توزیع داده‌ها

توزیع	آماره‌ها		متغیرهای پژوهش
	p	z	
طبیعی	۰/۱۸	۱/۲۰	میزان درآمد
طبیعی	۰/۰۹	۱/۰۳	وضعیت اقتصادی
طبیعی	۰/۲۳	۰/۳۶	آگاهی و دانش عمومی
طبیعی	۰/۴۵	۰/۸۴	وضعیت مسکن
طبیعی	۰/۳۲	۰/۹۶	وضعیت اجتماعی
طبیعی	۰/۲۱	۰/۸۹	مشارکت در فعالیتهای ایستگاه‌های تندرستی

همان‌گونه که در جدول (۳) مشاهده می‌شود، تمام توزیع‌ها از لحاظ آماری نرمال هستند ($P \geq 0.05$).

جدول ۴: نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای برای بررسی وضعیت اجتماعی-اقتصادی و انگیزه مشارکت ورزشی

شاخص آماری	میانگین مشاهده شده	میانگین نظری	t	سطح معنی‌داری
میزان درآمد	۳/۸۸۱	۳	۲۱/۴۴۱	۰/۰۰۱
طبقه اقتصادی	۳/۶۷۸	۳	۱۸/۲۰۹	۰/۰۰۱
تحصیلات	۴/۰۹۱	۳	۲۷/۳۷۵	۰/۰۰۱
وضعیت مسکن	۳/۸۷۵	۳	۲۰/۴۴۰	۰/۰۰۱
وضعیت اجتماعی	۴/۱۴۲	۳	۳۰/۳۹۶	۰/۰۰۱
مشارکت در فعالیت تندرستی	۳/۹۴۸	۳	۲۳/۷۴۷	۰/۰۰۱

در جدول (۴) نتایج آزمون t تک‌نمونه‌ای برای بررسی وضعیت اجتماعی-اقتصادی و انگیزه مشارکت ورزشی شرکت‌کنندگان در ایستگاه‌های تندرستی استان کهگیلویه و بویراحمد ارائه شده است. مقادیر آماره‌های t به‌دست‌آمده در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار است ($P < 0.01$). با توجه به بالاتر بودن میانگین نمرات به‌دست‌آمده از مقدار میانگین نظری (مقدار متوسط ۳)، می‌توان نتیجه گرفت که وضعیت اجتماعی-اقتصادی و انگیزه مشارکت ورزشی شرکت‌کنندگان در سطح مطلوبی است. به‌منظور اولویت‌بندی ابعاد اجتماعی-اقتصادی شرکت‌کنندگان در ایستگاه‌های تندرستی استان کهگیلویه و بویراحمد، آزمون فریدمن مورد استفاده قرار گرفت که نتایج در جدول (۵) ارائه شده است.

جدول ۵: نتایج آزمون فریدمن برای تعیین اولویت ابعاد اجتماعی-اقتصادی شرکت‌کنندگان

ردیف	ابعاد	میانگین رتبه
۱	وضعیت اجتماعی	۳/۷۴
۲	تحصیلات	۳/۴۲
۳	وضعیت مسکن	۲/۸۳
۴	میزان درآمد	۲/۷۸
۵	طبقه اقتصادی	۲/۲۳
آزمون فریدمن		۲۱۲/۵۲۰
		χ^2
		Sig
		۰/۰۱

در جدول (۵) نتیجه آزمون فریدمن برای تعیین اولویت ابعاد اجتماعی-اقتصادی شرکت‌کنندگان در ایستگاه‌های تندرستی ارائه شده است. نتایج به‌دست‌آمده حاکی از آن است که ابعاد وضعیت اجتماعی، تحصیلات، وضعیت مسکن، میزان درآمد و طبقه اقتصادی به‌ترتیب دارای بالاترین اولویت هستند.

جدول ۶: میانگین، انحراف معیار و همبستگی متغیرهای پژوهش

ابعاد	میانگین	انحراف معیار	۱	۲	۳	۴	۵	۶
میزان درآمد	۱۱/۴۷	۲/۱۴۲	۱					
طبقه اقتصادی	۸/۱۹	۱/۵۵۱	۰/۴۷۸**	۱				
تحصیلات	۱۲/۲۱	۲/۰۸۳	۰/۵۷۵**	۰/۵۰۶**	۱			
وضعیت مسکن	۱۱/۶۲	۲/۴۲۰	۰/۵۴۴**	۰/۵۳۴**	۰/۵۸۱**	۱		
وضعیت اجتماعی	۱۹/۵۶	۳/۳۶۲	۰/۱۷۷**	۰/۲۳۰**	۰/۱۰۸*	۰/۲۶۰**	۱	
انگیزه مشارکت	۱۳/۸۹	۱/۱۸۸	۰/۵۱۱**	۰/۴۸۹**	۰/۵۵۵**	۰/۵۴۲**	۰/۳۲۱**	۱

* معنی‌داری در سطح ۰/۰۵ ** معنی‌داری در سطح ۰/۰۱

در جدول (۶) اطلاعات توصیفی مربوط به میانگین و انحراف معیار به همراه ضرایب همبستگی بین متغیرهای وضعیت اجتماعی-اقتصادی با انگیزه مشارکت در فعالیت تندرستی ارائه شده است. همان‌گونه که نشان داده شده، ضرایب همبستگی بین متغیرهای وضعیت اجتماعی-اقتصادی با انگیزه مشارکت در فعالیت تندرستی مثبت بوده و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی‌دار است ($P < ۰/۰۱$). معنی‌داری ضرایب، پیش‌شرط لازم برای تحلیل مسیر را فراهم می‌آورد. پیش از انجام تحلیل، داده‌های پرت تک‌متغیری با استفاده از نمودار جعبه‌ای و داده‌های پرت چندمتغیری با استفاده از نرم‌افزار SPSS محاسبه و نتایج نشان داد هیچ‌کدام از کنار گذاشته شدند. کجی و کشیدگی توزیع نمرات متغیرها با استفاده از نرم‌افزار SPSS محاسبه و نتایج نشان داد هیچ‌کدام از مقادیر کجی و کشیدگی بیشتر از دامنه ± ۱ نیست. نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کالموگروف-اسمیرنوف بررسی شد. نتایج نشان داد توزیع نمرات متغیرهای مدل نرمال است ($P > ۰/۰۵$). فرض استقلال خطاها با آماره دورین-واتسون برای محاسبه معادلات رگرسیونی مدل پژوهش بررسی شد که مقدار به‌دست‌آمده ($۱/۸۸۱ = \text{آماره دورین-واتسون}$) بیانگر برقراری این مفروضه است. مفروضه هم‌خطی بین متغیرها با استفاده از همبستگی پیرسون بین زوج متغیرها بررسی شد. با توجه به این‌که همبستگی دو متغیری ۰/۹ و بالاتر نشان‌دهنده هم‌خطی است، این مشکل در داده‌های پژوهش حاضر مشاهده نشد. علاوه بر آن، آماره تحمل و عامل تورم واریانس به‌منظور بررسی هم‌خطی چندگانه محاسبه شد. نتایج نشان داد هیچ‌کدام از مقادیر آماره تحمل کوچک‌تر از حد مجاز ۰/۱ و هیچ‌کدام از مقادیر عامل تورم واریانس بزرگ‌تر از حد مجاز ۱۰ نیستند؛ بنابراین، بر اساس دو شاخص ذکرشده، وجود هم‌خطی چندگانه در داده‌ها مشاهده نشد.

پس از بررسی مفروضه‌ها و حصول اطمینان از برقراری آن‌ها، به منظور ارزیابی مدل مورد بررسی، از تحلیل مسیر استفاده شد. مدل بررسی شده به همراه شاخص‌های مربوط به برازش مدل در ادامه ارائه شده است.

شکل ۲: ضرایب استاندارد مدل روابط بین وضعیت اجتماعی-اقتصادی با انگیزه مشارکت در فعالیت تندرستی

در شکل (۲) ضرایب استاندارد مدل پیشنهادی به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای وضعیت اجتماعی-اقتصادی با انگیزه مشارکت در فعالیت تندرستی نشان داده شده است.

جدول ۷: شاخص‌های برازش مدل

شاخص برازش	دامنه مورد قبول	مقدار مشاهده شده	ارزیابی شاخص برازش
χ^2/df	≤ 3	۲/۶۴	مناسب
IFI	> 0.9	۰/۹۵	مناسب
RFI	> 0.9	۰/۹۳	مناسب
RMSEA	< 0.08	۰/۰۷۳	مناسب
SRMR	< 0.08	۰/۰۶۱	مناسب
CFI	> 0.9	۰/۹۵	مناسب
NFI	> 0.9	۰/۹۳	مناسب

شاخص نسبت مجذور کای بر درجه آزادی (χ^2/df) برازش مدل را تأیید می‌کند، که این عدد کمتر از ۳ است و به معنی برازش مدل با داده‌هاست. خطای ریشه مجذور میانگین تقریبی (RMSEA) برابر ۰/۰۷۳ و ریشه دوم میانگین مربعات باقی مانده (SRMR) برابر با ۰/۰۶۱ است که از میزان ملاک (۰/۰۸) کوچک‌تر است و در نتیجه برازش مدل را تأیید می‌کند. و در نهایت شاخص‌های IFI، CFI، NFI و RFI نیز از ملاک مورد نظر (۰/۹) بزرگ‌ترند. در مجموع و با در نظر گرفتن مجموع شاخص‌های برازش محاسبه شده، برازنده بودن مدل مربوط به روابط بین وضعیت اجتماعی-اقتصادی با انگیزه مشارکت در فعالیت تندرستی مورد تأیید قرار می‌گیرد.

جدول ۸: ضرایب مسیر روابط بین متغیرها

از متغیر	به متغیر	ضریب استاندارد	سطح معنی داری	واریانس تبیین شده
میزان درآمد	مشارکت در فعالیت تندرستی	۰/۱۵۸	۰/۰۱	۰/۳۸۲
طبقه اقتصادی		۰/۱۷۰	۰/۰۱	
تحصیلات		۰/۲۸۲	۰/۰۱	
وضعیت مسکن		۰/۱۶۶	۰/۰۱	
وضعیت اجتماعی		۰/۱۹۷	۰/۰۱	

با توجه به اطلاعات مندرج در مدل آزمون شده و جدول (۸)، فرضیه‌های پژوهش تأیید می‌شود. بر اساس نتایج به دست آمده، میزان درآمد ($01/0 > P, \beta = 0/158$)، طبقه اقتصادی ($01/0 > P, \beta = 0/170$)، تحصیلات ($01/0 > P, \beta = 0/282$)، وضعیت مسکن ($01/0 > P, \beta = 0/166$) و وضعیت اجتماعی ($01/0 > P, \beta = 0/197$) بر انگیزه مشارکت در فعالیت تندرستی تأثیر مثبت و معنی داری دارد. مثبت بودن روابط به دست آمده نشان می‌دهد که بین وضعیت اجتماعی-اقتصادی با انگیزه مشارکت در فعالیت تندرستی ارتباط مستقیمی وجود دارد و افرادی که وضعیت اجتماعی-اقتصادی بالاتری دارند از انگیزه مشارکت بیشتری در فعالیت تندرستی برخوردارند.

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر تعیین ارتباط وضعیت اجتماعی-اقتصادی با میزان حضور شرکت کنندگان در ایستگاه‌های تندرستی و همگانی استان کهگیلویه و بویراحمد بود. اولین یافته نشان داد که وضعیت اجتماعی-اقتصادی و انگیزه مشارکت ورزشی شرکت کنندگان در سطح مطلوبی قرار دارد. یافته بعد مربوط به اولویت بندی ابعاد اجتماعی-اقتصادی بود که نتایج نشان داد ابعاد وضعیت اجتماعی، تحصیلات، وضعیت مسکن، میزان درآمد و طبقه اقتصادی به ترتیب دارای بالاترین اولویت هستند. در این راستا اسلامی و همکاران (۱۳۹۲) گزارش کردند که از بین مؤلفه‌های اقتصادی-اجتماعی به ترتیب طبقه اقتصادی، میزان درآمد و تحصیلات والدین پیش بین کننده، قوی ترین انگیزه‌های مشارکت ورزشی در بین شهروندان شهر مشهد است. رضوی و همکاران (۱۳۸۹) نیز تحقیقی با عنوان «بررسی وضعیت اجتماعی-اقتصادی افراد شرکت کننده در فعالیت‌های ورزشی همگانی استان مازندران» انجام دادند که نتایج نشان داد از نظر وضعیت اجتماعی-اقتصادی، ۸۳/۹ درصد در طبقه پایین و متوسط به پایین و متوسط، ۱۲/۹ درصد متوسط به بالا و تنها ۳/۲ درصد شرکت کنندگان در طبقه بالا قرار دارند. همچنین مشخص شد که ۱۷/۷ درصد دارای وضعیت اقتصادی خوب، ۲۳/۹ درصد متوسط به بالا، ۵۱/۱ درصد متوسط، ۳/۵ درصد متوسط به پایین و ۳/۸ درصد ضعیف‌اند. نتایج مربوط به سطح تحصیلات نیز نشان داد که ۱۷/۷ درصد دارای مدرک تحصیلی زیر دیپلم، ۵۶/۵ درصد دیپلم و فوق دیپلم و ۲۶/۹ درصد کارشناسی و بالاتر بودند. مظاهر حاجی آقا (۱۳۸۹) تحقیقی تحت عنوان «بررسی انگیزه و رابطه آن با وضعیت اقتصادی و اجتماعی شرکت کنندگان در ورزش‌های صبحگاهی شهر تبریز» انجام داد. نتایج نشان داد بیشترین شرکت کنندگان در ورزش‌های صبحگاهی مربوط به رده سنی ۲۰ تا ۴۰ سال و کمترین آن به گروه سنی ۶۰ تا ۸۰ سال مربوط می‌شود. بیشترین شرکت کنندگان از نظر مدرک تحصیلی با ۳۳/۵ درصد، مربوط به کسانی است که دارای مدرک تحصیلی دیپلم‌اند. و نیز زنان خانه‌دار با ۳۰/۵ درصد بیشترین شرکت کنندگان در ورزش‌های صبحگاهی را تشکیل می‌دهند. بر اساس نتایج به دست آمده، میزان درآمد ($P < 0/01, \beta = 0/158$)، طبقه اقتصادی ($P < 0/01, \beta = 0/170$)، تحصیلات ($P < 0/01, \beta = 0/282$)، وضعیت مسکن ($P < 0/01, \beta = 0/166$) و وضعیت اجتماعی ($P < 0/01, \beta = 0/197$) بر انگیزه مشارکت در فعالیت تندرستی تأثیر مثبت و معنی داری دارد. مثبت بودن روابط به دست آمده نشان می‌دهد که بین وضعیت اجتماعی-اقتصادی با انگیزه مشارکت در فعالیت تندرستی ارتباط مستقیمی وجود دارد و افرادی که وضعیت اجتماعی-اقتصادی بالاتری

دارند از انگیزه مشارکت بیشتری در فعالیت تندرستی برخوردارند. این یافته با تحقیقات هانگ و هامفریس^۱ (۲۰۱۲)، کانتز^۲ و همکاران (۲۰۱۳)، وندنریسجی^۳ و همکاران (۲۰۱۲) هم‌خوانی دارد. کوهن^۴ و همکاران (۲۰۰۸) دریافتند وضعیت اجتماعی-اقتصادی پایین با کاهش میزان ورزش در سالمندان همراه است. جولی و نینا^۵ (۲۰۰۷) نشان دادند افرادی که در طبقه بالای اجتماعی-اقتصادی قرار دارند به‌طور عموم از اطلاعات و دانش بیشتری برخوردارند و به همین دلیل تصمیم‌هایی که برای سبک زندگی خود می‌گیرند بر اساس آگاهی و دانش درخصوص مسائل سلامتی و تندرستی است (حسینی و همکاران، ۱۳۹۶). نتایج پژوهش حسینی و همکاران (۱۳۹۶) نشان داد بین ابعاد مختلف وضعیت اجتماعی-اقتصادی با میزان مشارکت سالمندان در ورزش همگانی رابطه وجود دارد. همچنین آندرسن و باکن^۶ (۲۰۱۸) بیان می‌کنند طبقه اجتماعی-اقتصادی نقش عمده‌ای در مشارکت سازمان‌یافته ورزشی دارد. پژوهش‌های سکلن پالاسین و جاکوبین^۷ (۲۰۰۳) در کشور پرو نشان داد میزان فعالیت بدنی مناسب با شغل رابطه معکوس دارد. کلند^۸ و همکاران (۲۰۱۲) در تحقیقی نشان دادند افراد با سطح تحصیلات پایین و نداشتن مسکن بین ۳۳ تا ۵۰ درصد کمتر در فعالیت‌های بدنی شرکت می‌کنند و کسانی که درآمد پایینی دارند ۴۰ درصد کمتر از دیگران در فعالیت‌های بدنی شرکت می‌کنند. همچنین احمدی و نوری (۱۳۹۷) بیان داشته‌اند وضعیت تحصیلات مهم‌ترین عامل پیش‌بینی‌کننده انگیزه مشارکت افراد در فعالیت‌های ورزشی است. تحقیقات رضوی و همکاران (۱۳۸۹) و اسلامی و همکاران (۱۳۹۲) نیز ارتباط بین عوامل اجتماعی-اقتصادی با انگیزه مشارکت در فعالیت ورزشی را تأیید کرده است. رضوی و همکاران (۱۳۸۹) تحقیقی با عنوان «بررسی وضعیت اجتماعی-اقتصادی افراد شرکت‌کننده در فعالیت‌های ورزشی همگانی استان مازندران» انجام داده‌اند که نتایج رابطه معنی‌داری بین میزان مشارکت در ورزش همگانی با وضعیت اجتماعی-اقتصادی، سطح تحصیلات، تراکم خانواده و وضعیت اقتصادی افراد شرکت‌کننده را نشان می‌دهد. اسلامی و همکاران (۱۳۹۲) مطالعه‌ای تحت عنوان «نقش وضع اجتماعی-اقتصادی در انگیزه مشارکت شهروندان به ورزش‌های همگانی-تفریحی» انجام دادند. نتایج نشان داد که بین وضعیت اقتصادی-اجتماعی با انگیزه مشارکت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و از بین مؤلفه‌های اقتصادی-اجتماعی به ترتیب طبقه اقتصادی، میزان درآمد و تحصیلات والدین پیش‌بینی‌کننده، قوی‌ترین انگیزه مشارکت ورزشی در بین شهروندان شهر مشهد است. مظاهر حاجی‌آقا (۱۳۸۹) تحقیقی تحت عنوان «بررسی انگیزه و رابطه آن با وضعیت اقتصادی و اجتماعی شرکت‌کنندگان در ورزش‌های صبحگاهی شهر تبریز» انجام داد. نتایج نشان داد که بین سن و انگیزه‌های افراد رابطه معنی‌داری مشاهده می‌شود، ولی این رابطه در مورد درآمد و انگیزه‌های آنان معنی‌دار نیست. همچنین رابطه معنی‌داری بین میزان تحصیلات و انگیزه‌های افراد مشاهده نمی‌شود. تفاوت معنی‌داری در انگیزه‌های مردان با زنان و همین‌طور افراد متأهل با مجرد مشاهده می‌شود. مهم‌ترین انگیزه ورزشکاران از ورزش کردن عبارت‌اند از احساس شادابی درونی و سر حال بودن و عدم احساس غمگینی. فراهانی و همکاران (۱۳۹۶) مطالعه‌ای تحت عنوان «وضعیت اجتماعی-اقتصادی شرکت‌کنندگان در ورزش همگانی کلان‌شهرها (سیاست‌ها، راهکارها و شاخص‌های کنترل)» انجام دادند. نتایج درباره متغیر مورد بررسی نشان داد بیشترین شرکت‌کننده در طبقه پایین (۸۳/۸ درصد) و متوسط (۴۳/۲ درصد) قرار دارند و کمترین (۳ درصد) آمار متعلق به افراد در طبقه بالاست. همچنین تفاوت معناداری بین وضعیت اجتماعی-اقتصادی زنان با مردان مشاهده نشد. جلالی (۱۳۹۰) تحقیقی تحت عنوان «رابطه وضعیت اجتماعی-اقتصادی و انگیزه‌های شرکت در ورزش همگانی» انجام داد. نتایج تحقیق نشان داد که انگیزه سلامتی و آمادگی جسمانی شرکت‌کنندگان در ورزش همگانی مهم‌ترین انگیزه شرکت در ورزش همگانی است. ضمناً انگیزه‌های سلامت روانی، پیشگیری و درمان، لذت و نشاط، دوری از کسالت، روابط

1. Huang & Humphreys

2. Kanters

3. Vandendriessche

4. Cohen

5. Julie & Nina

6. Andersen, P. L., & Bakken, A.

7. Seclén-Palacín & Jacoby

8. Cleland

شغلی و زندگی خودارتقایی و تعامل اجتماعی به ترتیب در رتبه‌های بعدی و در نهایت، انگیزه‌های عوامل موقعیتی در اولویت آخر قرار دارد. بین وضعیت اجتماعی-اقتصادی با انگیزه‌های سلامتی و آمادگی جسمانی، لذت و نشاط، پیشگیری و درمان، سلامت روانی و دوری از کسالت رابطه منفی معنی‌داری مشاهده می‌شود، ولی بین وضعیت اجتماعی-اقتصادی با انگیزه‌های تعامل اجتماعی، عوامل موقعیتی، خودارتقایی و روابط شغلی و زندگی شرکت‌کنندگان رابطه معنی‌داری وجود ندارد. به‌طور کلی هرچه وضعیت اجتماعی-اقتصادی خانواده‌ها پایین‌تر باشد، انگیزه‌های سلامتی و آمادگی جسمانی، پیشگیری و درمان، سلامت روانی و دوری از کسالت مهم‌تر است و با افزایش وضعیت اجتماعی-اقتصادی انگیزه لذت و نشاط برتری می‌یابد.

از مطالعات ناهم‌سو با یافته تحقیق می‌توان به مطالعات حسینی و همکاران (۱۳۹۶) و رضانی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۳) اشاره کرد. حسینی و همکاران (۱۳۹۶) تحقیقی تحت عنوان «نقش وضعیت اجتماعی-اقتصادی بر میزان مشارکت سالمندان در ورزش همگانی» انجام دادند که نتایج نشان داد از بین ابعاد اجتماعی-اقتصادی تنها بین بُعد «وضعیت زندگی» با میزان مشارکت سالمندان ارتباط وجود دارد؛ اما ارتباطی بین متغیرهای وضعیت سلامتی، میزان تحصیلات، وضعیت اقتصادی، وضعیت مسکن و وضعیت اشتغال با وضعیت اجتماعی-اقتصادی یافت نشد. رضانی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۳) تحقیقی تحت عنوان «رابطه وضعیت اجتماعی-اقتصادی و فعالیت بدنی با کیفیت زندگی و کیفیت زندگی کاری افراد شرکت‌کننده در ورزش همگانی» انجام دادند. نتایج نشان داد که بین وضعیت اجتماعی-اقتصادی با میزان فعالیت رابطه معناداری وجود ندارد. همچنین استالسبرگ و پدرسِن (۲۰۱۸) بیان داشتند که افراد با وضعیت اقتصادی-اجتماعی از نظر فعالیت بدنی، فعالیت بیشتری دارند. همان‌طور که مشاهده شد، نتایج برخی مطالعات با یافته‌های تحقیق حاضر هم‌سو نبود. دلیل احتمالی این نتایج را می‌توان به تفاوت در جامعه آماری و ابزار پژوهش نسبت داد. مطالعات فوق در استان‌های اصفهان، تبریز، مشهد و... صورت گرفته است. به‌تبع پاسخ‌دهندگان نیز از اهالی آن استان‌ها بوده‌اند که ویژگی‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و زبانی منحصربه‌فرد دارند. این موارد می‌توانند در نتایج تحقیقات تأثیرگذار باشند. از طرفی دیگر، می‌توان به ابزار پژوهش اشاره کرد؛ در اکثر مطالعات یادشده از پرسش‌نامه استاندارد برای گردآوری یافته‌ها استفاده شده است؛ اما در تحقیق حاضر، محققان با توجه به ویژگی‌های فرهنگی-اقتصادی استان کهگیلویه و بویراحمد، ابزار مورد نظر را طراحی کرده‌اند.

جوامع انسانی از لحاظ اقتصادی و اجتماعی به طبقات مختلف تقسیم‌بندی می‌شوند. هرکسی برحسب حرفه و برخی معیارهای اقتصادی و تحصیلی به یک طبقه اجتماعی و اقتصادی خاص تعلق دارد. طبقات اجتماعی-اقتصادی روی جنبه‌های مختلف زندگی از جمله انتخاب رشته ورزشی و نرخ فعالیت‌های ورزشی تأثیر دارد. حضور اقشار خاص در فعالیت‌های ورزشی نیز تحت تأثیر طبقات اجتماعی-اقتصادی آنان قرار می‌گیرد. نتایج تحقیقات درخصوص وضعیت اقتصادی نشان داد که بیشتر افراد شرکت‌کننده در ورزش همگانی در طبقه متوسط قرار دارند و افرادی که دارای وضعیت اقتصادی بالا و ضعیف هستند کمتر به فعالیت‌های ورزش همگانی می‌پردازند. بی‌شک شناخت طبقات اجتماعی-اقتصادی جامعه و تبیین میزان مشارکت هریک از این طبقات در فعالیت‌های ورزشی، می‌تواند راهنمای مناسبی در بررسی راهکارهای جذب اقشار مختلف مردم در فعالیت‌های بدنی و ورزشی باشد. این‌گونه مطالعات به شناخت علل و عوامل شرکت و یا برعکس، عدم مشارکت مردم در فعالیت‌های ورزش همگانی کمک شایانی می‌کند و تلاشی است در راستای جذب و نگهداری هرچه بهتر مردم در فعالیت‌های ورزشی (حسینی و همکاران، ۱۳۹۶).

تحقیق حاضر کوششی برای بررسی ارتباط وضعیت اجتماعی-اقتصادی با میزان حضور شرکت‌کنندگان در ایستگاه‌های تندرستی و همگانی استان کهگیلویه و بویراحمد بود که به‌طور کلی نتایج تحقیق نشان داد بین وضعیت اجتماعی-اقتصادی با انگیزه مشارکت در فعالیت تندرستی ارتباط مستقیمی وجود دارد و افرادی که وضعیت اجتماعی-اقتصادی بالاتری دارند از انگیزه مشارکت بیشتری در فعالیت تندرستی برخوردارند. بر اساس مبانی نظری پژوهش، طبقات پایین جامعه به دلیل وضعیت اجتماعی-اقتصادی‌شان از محدودیت بیشتری در انتخاب ورزش مورد علاقه خود برخوردارند؛ همچنین آگاهی کمتری در مورد

ورزش و فواید آن نسبت به طبقات بالای اقتصادی جامعه دارند. در حالی که علاقه و میل به شرکت در ورزش، بین تمام اقشار مختلف جامعه مشاهده شد (اسلامی و همکاران، ۱۳۹۲). بنابراین، با توجه به اهمیت و تأثیر سلامت افراد جامعه در توسعه و پیشرفت کشور که ورزش یکی از اساسی‌ترین عوامل مؤثر بر سلامت افراد است و همچنین با توجه به اهمیت توسعه ورزش همگانی که جزو سیاست‌های کلان ورزش کشور محسوب می‌شود، به مسئولان و مدیران سازمان‌های ورزشی مرتبط با ورزش همگانی پیشنهاد می‌شود که عوامل مؤثر در گرایش مردم به سمت ورزش‌های همگانی توجه ویژه داشته باشند؛ از قبیل بالا بردن سطح آگاهی مردم نسبت به سودمندی‌های ورزش همگانی به‌خصوص در مناطقی که از وضعیت اجتماعی-اقتصادی پایین‌تری برخوردارند، افزایش اماکن و تجهیزات ورزشی به نسبت تراکم جمعیتی مناطق و همچنین بهبود کیفیت آن، افزایش و بهبود فضاهای جانبی اماکن ورزشی مانند پارکینگ، بوفه و غیره، ارتقای ناوگان حمل‌ونقل متناسب با تقاضای هر منطقه و نیز فراهم آوردن شرایطی که تا حد امکان فرصت انتخاب نوع و رشته ورزشی دلخواه مرتبط با ورزش‌های همگانی و تفریحی متناسب با تقاضای افراد در هر منطقه وجود داشته باشد. همچنین پیشنهاد می‌شود نهادهای اجتماعی حمایت لازم را برای حضور افراد کم‌درآمد در این ایستگاه‌ها فراهم نمایند. برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های توجیهی برای جامعه درباره ورزش و تأکید بر اهمیت ورزش در خانواده از منظر اسلام، روایات و علم پیشنهاد می‌شود.

از محدودیت‌های تحقیق می‌توان به این موارد اشاره کرد: محدودیت نوبت‌های فعالیت ورزشی که بیشتر در ساعات صبح برگزار می‌شد؛ محدودیت‌های اجتماعی و عرفی که مانع از پاسخ‌گویی برخی از آن‌ها به سؤالات پرسش‌نامه می‌شد؛ همچنین موانعی نظیر هماهنگی‌های سازمانی برای توزیع پرسش‌نامه. به محققان بعدی توصیه می‌شود در تحقیقی به بررسی موانع مشارکت جوانان در ایستگاه‌های تندرستی بپردازند. نیز توصیه می‌شود در تحقیقی به بررسی راهکارهای افزایش انگیزه در شرکت‌کنندگان ایستگاه‌های تندرستی بپردازند.

منابع

- آصفی، احمدعلی (۱۳۹۱). «شناسایی و اولویت‌بندی گروه‌های مؤثر در نهادینه کردن ورزش همگانی در ایران». هشتمین همایش بین‌المللی تربیت‌بدنی و ورزش، تهران، پژوهشگاه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی.
- آصفی، احمدعلی (۱۳۹۲). «شناسایی و مدل‌سازی عوامل مؤثر در نهادینه کردن ورزش همگانی در ایران». رساله دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تهران.
- آصفی، احمدعلی؛ قنبرپور نصرتی، امیر (۱۳۹۷). «مدل عوامل مؤثر در نهادینه کردن ورزش همگانی در ایران». پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، ۸(۱۶)، ۲۹-۴۶.
- احسانی، محمد؛ صفاری، مرجان؛ امیری، مجتبی؛ کوزه‌چیان، هاشم (۱۳۹۳). «طراحی مدل ورزش همگانی ایران». مطالعات مدیریت ورزشی، ۶(۲۷)، ۸۷-۱۰۸.
- اسکندری، ستاره؛ غفوری، فرزاد (۱۳۹۵). «نقش شبکه‌های اجتماعی بر توسعه ورزش همگانی». دومین همایش ملی انجمن علمی مدیریت ورزشی، تهران، انجمن مدیریت ورزشی.
- اسلامی، ایوب؛ محمودی، احمد؛ خبیری، محمد؛ نجفیان‌رضوی، سید مهدی (۱۳۹۲). «نقش وضع اجتماعی-اقتصادی (SES) در انگیزه مشارکت شهروندان به ورزش‌های همگانی-تفریحی». پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۲(۳)، ۸۹-۱۰۴.
- پارساجو، علی؛ جوادی‌پور، محمد (۱۳۹۴). «موانع توسعه ورزش در بین کارکنان ادارات دولتی استان همدان». نهمین همایش بین‌المللی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، تهران، پژوهشگاه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی.
- پوررنجبر، محمد؛ زیتونلی، عبدالحمید (۱۳۹۴). «موانع توسعه ورزش همگانی». همایش ملی علوم ورزشی نوین، ورزش حرفه‌ای و ارتقای تندرستی، گنبد کاووس، دانشگاه گنبد کاووس.

- پورنعمت، سولماز (۱۳۹۷). «ورزش همگانی و رسانه». دومین همایش ملی ارتقا و توسعه ورزش‌های همگانی استان اردبیل، اردبیل، هیئت ورزش‌های همگانی استان اردبیل.
- تهذیبی، خادم‌علی (۱۳۹۴). «بررسی عوامل مؤثر بر توسعه ورزش همگانی و موانع موجود از دیدگاه شرکت‌کنندگان و دست‌اندرکاران همایش پیاده‌روی صبح و نشاط در استان خوزستان». کنفرانس بین‌المللی مدیریت و اقتصاد در قرن ۲۱، تهران.
- جباری، ثریا (۱۳۹۷). «کنکاشی در توسعه ورزش همگانی: رویکرد فراتحلیل کیفی». دومین همایش ملی ارتقا و توسعه ورزش‌های همگانی استان اردبیل، اردبیل، هیئت ورزش‌های همگانی استان اردبیل.
- جلالی، سیده فاطمه (۱۳۹۰). رابطه وضعیت اجتماعی-اقتصادی و انگیزه‌های شرکت در ورزش همگانی. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه گیلان.
- چال‌اشتری، شهرام؛ صفانیا، علی‌محمد؛ سوری، پروانه (۱۳۹۴). «بررسی وضع موجود فعالیت‌های ورزشی استان البرز و شناسایی موانع توسعه». نهمین همایش بین‌المللی تربیت‌بدنی و ورزشی، تهران.
- چراغ‌بیرجندی، کاظم؛ داودی‌بجد، رامین (۱۳۹۷). «بررسی عوامل مؤثر بر توسعه ورزش همگانی شهر بیرجند و ارائه راهکار». دومین همایش ملی دستاوردهای علوم ورزشی و سلامت اهواز، اهواز، دانشگاه علوم پزشکی اهواز.
- حسینی، ته‌مین؛ حیدری‌نژاد، صدیقه؛ ازمشا، طاهره (۱۳۹۶). «نقش وضعیت اجتماعی-اقتصادی بر میزان مشارکت سالمندان در ورزش همگانی». فصلنامه پرستاری سالمندان، ۴(۲)، ۸۰-۹۲.
- رحیمی، امیرحسام؛ خیامیان، زهره؛ قهرمان تبریزی، کوروش؛ شریفیان، اسماعیل (۱۳۹۶). «مقایسه عوامل مؤثر بر توسعه ورزش همگانی در خوابگاه‌های دانشجویی». پژوهش در ورزش تربیتی، ۵(۱۳)، ۱۷۵-۱۹۲.
- رضوی، محمدحسین؛ اشکوه طاهری، رضا (۱۳۸۹). «بررسی وضعیت اجتماعی-اقتصادی (SES) افراد شرکت‌کننده در فعالیت‌های ورزشی همگانی استان مازندران». مدیریت ورزشی، ۲(۵)، ۲۱-۳۴.
- رضائی‌نژاد، رحیم؛ مهرابی‌دلجو، سعید؛ محمدی، سید مهدی؛ هزبری، کاظم (۱۳۹۳). «رابطه وضعیت اجتماعی-اقتصادی و فعالیت بدنی با کیفیت زندگی و کیفیت زندگی کاری افراد شرکت‌کننده در ورزش همگانی». مدیریت منابع انسانی در ورزش، ۲(۱)، ۱-۱۱.
- رضائی‌نژاد، رحیم؛ محبی، حمید؛ دمیرچی، ارسلان (۱۳۸۸). «مقایسه دیدگاه‌ها و انگیزه‌های دانشجویان ورزشکار ایرانی و غیرایرانی درباره فعالیت‌های بدنی و ورزشی». مدیریت ورزشی، ۱(۳)، ۱۶۷-۱۸۲.
- سوادی، مهدی؛ همتی‌نژاد، مهرعلی؛ قلی‌زاده، محمدحسن؛ گوهررستمی، حمیدرضا (۱۳۹۶). «طراحی الگوی توسعه ورزش همگانی در استان هرمزگان». فصلنامه مدیریت و توسعه ورزش، ۶(۲)، ۸۶-۱۰۱.
- شعبانی، عباس؛ خواجه، فرزاد (۱۳۹۶). «اولویت بندی عوامل اثرگذار بر توسعه ورزش همگانی و قهرمانی کشور». مطالعات جوانان، ۱۶(۳۶)، ۵۷-۶۸.
- شیبانی، مریم (۱۳۹۰). بررسی عوامل مؤثر بر توسعه ورزش همگانی از دیدگاه بانوان تربیت‌حیدریه. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه فردوسی مشهد.
- غفوری، فرزاد؛ رحمان‌سرشت، حسین؛ احسانی، محمد؛ کوزه‌چیان، هاشم (۱۳۸۶). «مطالعه و بررسی نگرش متخصصان تربیت‌بدنی به نقش رسانه‌های جمعی (رادیو، تلویزیون و نشریات) در گرایش مردم به ورزش قهرمانی و همگانی». مجله حرکت، ۱۶(۱۶)، ۵۷-۷۸.
- فراهانی، ابوالفضل؛ عادل‌خانی، امین؛ موسوی‌نسب، فاطمه (۱۳۹۶). «وضعیت اجتماعی-اقتصادی شرکت‌کنندگان در ورزش همگانی کلان‌شهرها (سیاست‌ها، راهکارها و شاخص‌های کنترل)». رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی، ۵(۱۶)، ۶۱-۷۵.
- فولادیان، جواد؛ سهرابی، مهدی؛ عطارزاده حسینی، رضا؛ فارسی، علیرضا (۱۳۸۸). «ارتباط انگیزه مشارکت ورزشی با سوگیری ورزشی دانشجویان ورزشکار». فصلنامه المپیک، ۱۷(۴)، ۳۹-۳۹.
- مجدآرا، علی (۱۳۹۲). ورزش برای همه. تهران: انتشارات آوای ظهور.

- مجیدخواه، شادی (۱۳۹۵). *بررسی عوامل اجتماعی-اقتصادی مؤثر بر عملکرد ورزش قهرمانی معلولین در ایران*. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تبریز.
- محمدی، افتخار؛ صابری، امین (۱۳۹۵). «بررسی عوامل مؤثر بر توسعه ورزش همگانی در منطقه آزاد اروند». *دومین همایش ملی توسعه پایدار دریامحور، خرمشهر، دانشگاه علوم و فنون دریایی خرمشهر*.
- مظاهر حاجی‌آقا، غلامرضا (۱۳۸۹). *بررسی انگیزه و رابطه آن با وضعیت اقتصادی و اجتماعی شرکت‌کنندگان در ورزش‌های صبحگاهی شهر تبریز*. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه پیام‌نور تهران.
- مهدی‌زاده، رحیمه؛ اندام، رضا؛ روزبهانی، شهناز (۱۳۹۲). «موانع توسعه ورزش همگانی در دانشگاه». *پژوهش در ورزش‌های دانشگاهی*، ۳(۳)، ۱۰۹-۱۲۶.

- Andersen, P. L., & Bakken, A. (2019). "Social Class Differences in Youths' Participation in Organized Sports: What are the Mechanisms?" *International Review for the Sociology of Sport*, 54(8), 921-937.
- Ball, K., Salmon, J., Giles-Corti, B., & Crawford, D. (2006). "How Can Socio-economic Differences in Physical Activity Among Women be Explained? A Qualitative Study". *Women & Health*, 43(1), 93-113.
- Cleland, V., Ball, K., & Crawford, D. (2012). "Socioeconomic Position and Physical Activity Among Women in Melbourne, Australia: Does the Use of Different Socioeconomic Indicators Matter?" *Social Science & Medicine*, 74(10), 1578-1583.
- Cohen, B., Vittinghoff, E., & Whooley, M. (2008). "Association of Socioeconomic Status and Exercise Capacity in Adults with Coronary Heart Disease (from the Heart and Soul Study)". *The American Journal of Cardiology*, 101(4), 462-466.
- Diller, G. P., Inuzuka, R., Kempny, A., Alonso-Gonzalez, R., Lioudakis, E., Borgia, F., & Dimopoulos, K. (2013). "Detrimental Impact of Socioeconomic Status on Exercise Capacity in Adults with Congenital Heart Disease". *International Journal of Cardiology*, 165(1), 80-86.
- Duncan, M., Woodfield, L., Al-Nakeeb, Y., & Nevill 1, A. (2002). "The Impact of Socio-economic Status on the Physical Activity Levels of British Secondary School Children". *European Journal of Physical Education*, 7(1), 30-44.
- Green, K., Smith, A., & Roberts, K. (2005). "Young People and Lifelong Participation in Sport and Physical Activity: A Sociological Perspective on Contemporary Physical Education Programmes in England and Wales". *Leisure Studies*, 24(1), 27-43.
- Huang, H., & Humphreys, B. R. (2012). "Sports Participation and Happiness: Evidence from US Microdata". *Journal of Economic Psychology*, 33(4), 776-793.
- Kanters, M. A., Bocarro, J. N., Edwards, M. B., Casper, J. M., & Floyd, M. F. (2013). "School Sport Participation under two School Sport Policies: Comparisons by Race/Ethnicity, Gender, and Socioeconomic Status". *Annals of Behavioral Medicine*, 45(suppl-1), S113-S121.
- Kolt, G. S., Driver, R. P., & Giles, L. C. (2004). "Why Older Australians Participate in Exercise and Sport". *Journal of Aging and Physical Activity*, 12(2), 185-198.
- Malete, L., & Feltz, D. L. (2001, June). "Participant Motivation, Achievement Goal Orientations, and Patterns of Physical Activity Involvement Among Botswana Youths". In *Journal of Sport & Exercise Psychology* (Vol. 23, Pp. S16-S16). 1607 N Market St, Champaign, IL 61820-2200 Usa: Human Kinetics Publ Inc.
- Neville, T. (2004). "The Status Syndrome: How Social Standing Affects Our Health and Longevity (Book)". *Library Journal*, 129(12), 109-109.
- Seclén-Palacín, J. A., & Jacoby, E. R. (2003). "Sociodemographic and Environmental Factors Associated with Sports Physical Activity in the Urban Population of Peru". *Revista Panamericana de Salud Pública/Pan American Journal of Public Health*, 14(4), 255-264.
- Smith, B. L., Handley, P., & Eldredge, D. A. (1998). "Sex Differences in Exercise Motivation and Body-Image Satisfaction Among College Students". *Perceptual and Motor Skills*, 86(2), 723-732.
- Stalsberg, R., & Pedersen, A. (2018). "Are Differences in Physical Activity Across Socioeconomic Groups Associated with Choice of Physical Activity Variables to Report?" *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(5), 922.

- Sudano, J. J., & Baker, D. W. (2006). "Explaining US Racial/Ethnic Disparities in Health Declines and Mortality in Late Middle Age: the Roles of Socioeconomic Status, Health Behaviors, and Health Insurance". *Social Science & Medicine*, 62(4), 909-922.
- Vandendriessche, J. B., Vandorpe, B. F., Vaeyens, R., Malina, R. M., Lefevre, J., Lenoir, M., & Philippaerts, R. M. (2012). "Variation in Sport Participation, Fitness and Motor Coordination with Socioeconomic Status Among Flemish Children". *Pediatric Exercise Science*, 24(1), 113-128.

به این مقاله این گونه استناد کنید:

اسدالهی، ایمان؛ شهلائی باقری، جواد؛ شعبانی بهار، غلامرضا (۱۴۰۱). «ارتباط بین وضعیت اجتماعی-اقتصادی با میزان حضور شرکت کنندگان در ایستگاه‌های تندرستی و همگانی استان کهگیلویه و بویراحمد». پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، ۱۲ (۲۳): ۱۲۱-۱۳۶.